

DEMOKRATI.

Hva er demokrati? Spørsmålet er nokså ofte blitt framsatt i den senere tid, både direkte og i definisjonsform. Demokrati er ikke dette eller hint, som det og det. Også følger forskjellige svar.

Det er jo rimelig at man søker å klargjøre begrepene. Hva hensikten angår kunne det kanskje også være grunn til å se litt på den. Men den kan forstås så vidt nær likegyldig. Det vovestilige for oss nordmenn er at vi er på det rene med betydningen av dette begrep som for oss både er en livsanskuelse og en statsidé. Vi vet hva det er. Ja, ikke bare vår viden, også våre følelser er med i bestemmelsen. Virkelig bevisste nordmenn vil alltid reagere positivt og riktig overfor en hver krenkelse av de demokratiske prinsipper. Og likevell - når begrepet eller dets innhold skal formes i et klart og konsist uttrykk, kan det kanskje likevel falle litt vanskelig for mange. Det er jo så meget. Det er jo i grunnen alt hva vi forstår med norsk tradisjon. Det er vårt frihetskrav og vår selverkjennelse. Den historiske utvikling hos oss gjennom mer enn 200 år, Henrik Wergeland og Fridtjof Nansen, det er Norge. Å samle alt dette som vi i disse år har kjempet for i en eneste setning er meget vanskelig. Svarene vil ganske sikkert også bli mange og meget forskjellige, alt etter den enkeltes innstilling. Men, finnes det allikevel ikke et kjernemoment blant alle de mange, et som alle de andre på en eller annen måte går opp i?

Det har kanskje også sin betydning å finne det nå da man på nytt kan og skal begynne å definere hva man mener og vil. En gang sa man om friheten at den var retten til å gjøre alt hva loven tillot, men vi har oppdaget at det i så fall kommer an på hvem lovgiveren er. Quislings lovgivning har dropt friheten i Norge og det kan lovgivningen også gjøre, selv om lovgiveren er langt klokere enn "vår fører" har vært. Likaså hører men enkelte påstå at demokrati er alminnelig stemmerett. Under forutsetning av at den fungerer som den skal, er den et viktig ledd i den demokratiske konstitusjon, men misbrukes den på en eller annen måte, noe vi også har sett eksempler på, blir den et farlig våpen i politiske ergjerrigheters og maktmisbrukeres hender. Fra nazitid hører vi stadig framhevet at vi står i et valg mellom nazistene eller kommunistene og at det ikke finnes andre veier enn disse to. Demokratiet er avgått ved døden. Mulig at så er skjedd både hist og her i Europa, men var det tilfelle i Norge, ville en norsk individualisme også være opphørt å eksistere, og at så ikke er tilfelle kan overbevisende dokumenteres. Nå som i gamle dager står den like steil i kampen mot censur og kollektivism. Først den dag den oppgir sin motstand og bøyer nakken under nasjonalitetens alt begravnende flodbølge, er demokratiet død. Da har også Norge opphørt å eksistere, men så langt ser i dag ikke en eneste av individualismens fiender.

Demokrati er den enkeltes rett til å hevde sin selvstendighet innenfor den naturlige begrensning og ikke innenfor grenser som vilkårlig kan opptrykkes av lovgivningen. At denne selvstendighet helt eller delvis bør ofres for det heles vel, er en frase hvormed maktthavere eller maktstrevner søker å forsvare sine overgrep mot de personlige, d.v.s. demokratiske rettigheter.

Det var et menneske, heter det hos en av de gamle filosofer, ikke fordi det gikk på to, kunne snakke og utføre en hel rekke tillærte kunststykker, det var et menneske, ikke en gang fordi det kunne tenke, men fordi det krevet å få være seg selv. ---

ROOSEVELT FOR Å. GANG?

Et amerikansk presidentvalg for i tiden interesserte utenfor USA hovedsakelig børsene og forretningslivet; i våre dager er et amerikansk

presidentskifte en sak av verdenspolitisk betydning.

I tolv år har nå Roosevelt sittet med makten, og blir han gjenvalgt, kan han få en lenger "regjeringsperiode" enn den gjennomsnittlige i et arvelig monarki, og med langt større makt. I en av menneskehetens mest avgjørende epoker har Roosevelts sterke personlighet preget verdenspolitikken, og mange av de tråder som dirigerer hendelsene i Europa, løper sammen i hendene på Roosevelt og hans medarbeidere. Under hans målbevisste ledelse har USA forlatt isolasjonismen og nedvirker positivt for å bygge opp igjen verden. Hans utenrikspolitiske oppfatning har også påvirket motstanderne, og på dette punkt er det ingen motsetning mellom han og hans konkurrent til presidentverdigtheten, Dewey. Det amerikanske folk er så definitivt våknet opp til bevissthet om at deres framtid henger nøye sammen med den øvrige verdens skjebne, at en tilbakegang til isolasjonisme etter krigen er utenkelig.

Dewey mangler helt Roosevelts erfaringer om europeiske og internasjonale forhold, og det samme gjelder de medarbeidere han eventuelt ville velge. Det er ingen grunn til å tro at selve krigføringen ville bli mindre energisk under republikansk enn under demokratisk styre, men et systemskifte i USA ville sikkert få det felles allierte politiske maskineri til å knirke.

Demokratene har nå hatt makten så lenge at de ustabile velgerskerene i normale tider sannsynligvis ville ha svingt over til republikanerne. Roosevelt har i løpet av sin "regjeringsperiode" også skaffet seg mange motstandere, bl.a. storfinansen og den overveiende del av pressen, og for en tid siden anså man det for meget tvilsomt om han ville bli gjenvalgt. I løpet av de siste månedene har imidlertid opinionen tydeligvis svingt sterkt. De store arbeiderorganisasjonene har riktig nok kritisert Roosevelts lønnspolitikk skarpt, men alternativet Dewey med hans forankring innen storfinansen gir dem ikke noe valg, da et tredje parti alltid har vist seg å være et mislykket og splittende eksperiment. Den gamle faglige sammenslutningsforerunion of Labour inntar fremdeles sin formelt nøytrale holdning, men den yngre Congress of Industrial Organisation har energisk kastet seg inn i valgkampen på Roosevelts side. Majoriteten av soldatene i felt støtter antagelig på Roosevelt, og mange mer ubestemte velgere vil foretrekke ham for å slippe å "bytte hest" midt under den store kraftprøve som nå pågår. Det vil sikkert også virke inn, at Amerika under Roosevelt har vunnet årefulle seire både i Europa og mot arvefienden i Øst, uten at tapene ennå tynger den livskraftige nasjonen. Og det er rikelig med penger og ingen arbeidsløshet i USA.

Men USA er et kontinent hvor store motsetninger og brytninger gjør seg gjeldende, og velgermassene er meget lett bevegelige. Overraskelser som går stikk mot de mest uohyggelige valganalyser, kan derfor alltid tenkes, men om Roosevelt vinner, blir det etter all sannsynlighet med knappere flertall enn det forrige valg. Den siste valganalyse fra republikansk hold, altså fra motstanderne, konkluderer med at de to presidentkandidater har omtrent like mange "sikre" stemmer.

FINNLAND OG RUSSLAND.

Under fredsforhandlingene mellom Finland og Russland uttalte Stalin håpet om at forholdet mellom de to land for fremtiden måtte bli godt. Etter freds slutningen har det skjedd store forandringer i forholdet mellom landene, og det ser ut til at Stalins representanter i Finland på en verdig og klok måte arbeider for å gjennomføre hans politikk. Den finske orientering er gått lettere enn noen hadde regnet med, og finnene uttrykker nå sin glede over russernes taktfulle opptreden. Kontrolldelegasjonen forlanger at fredsvilkårene skal overholdes, men opptrer korrekt og blander seg ikke mer i de indre finske forhold enn fredsforhandlingene tillater.

En av grunnene til at det så ofte omtalte "gjensidige hat" kan forsvinne

så fort, er nok at det blant de brede lag av folket aldri har stukket så dypt som sosialistene har gjort gjeldende. Men det er ikke bare arbeiderklassen som ønsker et godt forhold til Russland - på borgerlig hold er stemningen for finsk-russisk vennskap minst like sterk. Ingen vil lenger høre tale om Finland som "Vestens utpost mot østens barbari"; nå er landet blitt "broen mellom vesterlandene og Russland".

Russerne har på sin side gjort mye for å skape grobunn for omorienteringen. En av årsaken er paradoksalt nok luftangrepene, idet finnene ikke har kunnet unngå å legge merke til at russerne ikke har ødelagt mer enn militært nødvendig. Dessuten har finnene innsett Russlands militære mekt som gjør det umulig for Finland å leve som selvstendig stat hvis det skal hevde sin posisjon som "utpost mot øst". - Samtidig har tyskerne gjort hva de har kunnet for å lette omorienteringen. Handelsene i Nord-Finland skapte en voldsom forbitrelse, og etter ødeleggelsene av Rovaniemi kan en si at krigen mot Tyskland er blitt populær.

NORGES NYTT.

En norsk flyktning, sammen med sin hustru og 7-årige datter, ble lørdag forfulgt 4 km inn over svenskegrensen av en tysk patrulje. Det hadde snedd og det var derfor lett for den tyske patrulje å følge flyktningenes spor. De hadde oppdaget fluktforsøket et stykke innenfor norskegrensen. Like før grensen brøt hustruen sammen, og mannen måtte etterlate henne i skogen mens han selv fortsatte flukten over grensen sammen med sin datter. Han tømte hele sitt pistolmagasin mot forfølgerne da han var over grensen og en av tyskerne falt om. Nå orket heller ikke datteren lenger og han måtte også la henne bli tilbake i skogen. Selv kom han til slutt til bebodd strøk. I mellomtiden hadde hustruen kommet seg en del og fulgte etter i sporet, hun fant sin datter og slo seg sammen med henne ned i en løve, hvor svensk militær og politi fant dem. - Den tyske patrulje måtte gi opp jakten langt inne på svensk område. Da de kom over en svensk tømmerhugger truet de dem med sine våpen til å vise dem veien tilbake. Han viste dem en snarvei og dette var grunnen til at de da ikke traff moren og datteren som kom gående i farens spor. -

Lørdag 4/11 kl. 14 kom tre mann inn på Levahn mek. Verksteds kontor og bad om å få låne telefonen. Da disponenten spurte hva det gjaldt, fikk han en pistol i magen. Kl. 15.30 eksploderte det inne i fabrikk. Skaden er ca. 1/2 million kroner. -

Mandag 6/11 inntraff en voldsom eksplosjon i hirdstabens lokaler i Krigsskolen. Det fortelles at noen personer som senere oppholdt seg utenfor bygningen var tatt sør gisler. - Det advares i den forbindelse mot å stå stille seg opp utenfor steder hvor det er foretatt sprengninger eller hvor angivere er blitt skutt, idet det er lett tenkelig at det vil bli tatt gisler blant de nysgjerrige. -

En eksplosjon er også inntruffet på Etterstad Bensinstasjon mandag kl. 19.50. -

I Kristiansand er advokatene Ragnar Pehrson og Gullestad og fabrikkieier Krauss jun. arrestert. - I Hynnekleiv er 12 mann arrestert. -

Tyskerne foretok lørdag omfattende arrestasjoner på Heggedal. Tyskerne brønt her opp en hytte hvor de fant sender og mottaker. -

Brev fra Tromsø 25/10 44: Takk for brev. Bare en liten hilsen med leilighetspost, første på tolv dager. Alt er bare rot, kaos, vanvidd. Byen full av alle slags rømlinger og ennå har vi 30.000 som skal skaffes hus. I dag har de vært i sørbyen fra 7 - 15 i hvert hus. Det blir vår tur i morgen og vi regner med å få ca. 10 - 12 mann. Hele huset blir ramponert. Hvor skal vi gjøre av oss? Vi pakker for livet og sender bort. "Tirpitz" ligger i Nakkøy-botten, fly og skyting, alarmer. Alt blir sprengt i Finnmark, i går kalene i Inningsvåg. Det siste de sprengte i Vadsø var fylkesmannsboligen og kirken. Rop det ut at vi flykter ikke for og frykter ikke for russerne, men tyskerne. Det er de som ødeligger alt. Sprengning forberedes av hele havnen her. Lite mat, alle skifter rekvirert til evakueringer. Hurtigruteskipene er alle som en tatt til hospitalskip. Det strømmer inn sårede. Provisoriske lasarettet over hele byen. Lasarettet er evakuert til Hamvik, sykehuset skal til Gibostad. Jeg greier ikke å samle tankene, du får prøve å tyde dette knotet. Jeg har en masse å gjøre med evakuering, men som sagt det er ikke russerne vi evakuerer for. Humøret er dog i behold.

Vestfronten. Britiske styrker har befridd Middelfburg på Walcheren i Scheldt-deltaet. Ifølge korrespondentskildringer var det slik flom at inntagelsen av byen nesten kunne kalles en landgangsoperasjon. Etter noen mindre sammenstøt med tyskerne overga hele byens besetning seg. Det er inn til nå tatt 1.500 fanger, mens det i alt på Walcheren og Syd-Beveland er tatt 7.000 fanger. Etter at Middelfburg og også Boerd er befridd, er opprensningen på Walcheren nesten avsluttet. Den allierte flåte renser raskt opp innseilingen til Antwerpen, hvis havn i aller nærmeste framtid vil kunne motta de allierte forsyningskip. - S for Maas er "Hillemstadt", hvor tyskerne har sitt siste ferjested over elva, befridd. Byen var en av tyskernes to siste motstandsblommer. Ved den andre lemnen, ved Boerdijk, kjemper polske og amerikanske styrker framgangsrikt. - SØ for Aachen fortsetter amerikanerne framrykningen inn i Tyskland gjennom Hürtgenskogen.

Flyangrep. Amerikanske fly angrep natt til torsdag Koblenz og Gelsenkirchen, to viktige oljesentra. Amerikanske fly har også angrepet oljereffinerier i Hamburg - Harburg - området. Allierte tunge bombefly fra Italia har for tredje gang på rad angrepet mål i Wien-området.

Østfronten. Russiske forsterkninger og forsyninger er ført fram mot Budapest, hvor det raser voldsomme kamper SØ for byen. Lørdag ble den store Margareta-broen over Donau sprengt i luften. Sprengningen skal være utført av noen innbyggere som kom over tennanordningene til de tyske undermåneringen. Da broen styrtet i Donau var den stappende full av tyske kjøretøyer, tanks og soldater. Russiske styrker kjemper mot tyske tankavdelinger og SS-infanteri som tyskerne har kastet inn for å stanse russernes framgang. Folkene i byen blir tvunget til å bygge befestningsanlegg, mens tyske ingeniører tar ned maskiner for å føre dem til Tyskland. I Ungarn har russerne fortsatt framgang på de andre frontavsnitt. - I Jugoslavia har jugoslaterne tatt lionastir, og har kontroll over hele grensen mellom Jugoslavia og Hellas. - Tyskernes motangrep ved Goldap i Øst-Preussen avtar i styrke etter at de har hatt store tap. - Tyskerne i Nord-Finland har mistet sin siste basis på Ishavsveien, Ivalo. Erobringen av Ivalo letter foreningen av de finske og russiske styrker som nå står omtrent 70 km fra hverandre.

Italia. I Italia har polske styrker brutt gjennom sterke tyske stillinger S for Forli og tatt landsbyer som dekker veien til byen fra SV.

Østen. Fly fra amerikanske hangarskip har angrepet Manila, hovedstaden på Filippinene. På Leyte fortsetter amerikanerne framrykningen uten å møte motstand.

Stockholm. Utenriksminister Trygve Lie, Justisminister Torja Mold og medisinaldirektør Evang er reist til Moskva. De kommer til å være til stede ved novemberfestlighetene og utenriksministeren vil overbringe den norske regjerings hilsen og lykønsking.

Danmark. Danske patrioter har igjen øvet en onestående dåd. Mandag ettermiddag tvang fem danske patrioter Danmarks største togferje "Storebelt" til å løpe inn på svensk havn. "Storebelt" gikk fra Korsør på Sjellands vestkyst og var bestemt for København til reparasjon. Etter å ha forlatt Nordsted, hvor den måtte vente et døgn p.g.a. storm, og da den befant seg i Sundet mellom Sjælland og Sverige, dukket plutselig fem bevopnede menn opp på broen. De holdt den 27 mann sterke besetning i sjakk, mens de befalte kapteinen "i frihetsrådets navn å føre ferjen til Sverige." En tysk minisveiper ledsaget ferjen, men en av patriotene ga maskinisten ordre om størst mulig fart, og med 18 miles fart sto ferjen over til Sverige, hvor den dampet inn i Helsingborgs havn.

Stalin holdt på årssdagen for oktober-revolusjonen mandag en tale hvor han bl.a. uttalte: Krigens fjerde år har vært et år med avgjørende seire for sovjet-armeene og våre alliertes armeer. Denne gang har tyskerne måttet føre krig på to frontar og er kastet tilbake til Tysklands grenser. Den russiske arme har ikke som før kjempet alene, men sammen med våre alliertes styrker. Teheran-konferansen har ikke vært forgjeves. Beslutningen om samtidig å tilføye Tyskland slag fra vest, syd og øst er utført med overmaskende presisjon. Han uttalte om hjemmefronten at krigsproduksjonen, tross midlertidig tap av territorium, stadig er intensivisert. Sovjet-Unionens folk respekterer nabo-folkones rettigheter og uavhengighet og har alltid vist seg berett til å leve i fred og forståelse med nabolandene. Dette er grunnlaget for at våre forbindelser med alle frihetelskende folk kan utvides og forsterkes.